

โรงพยาบาลเรณูนคร

ระดับเอกสาร : ระเบียบปฏิบัติเลขที่ WP-PTC-006

ฉบับที่ : 2 (ปรับปรุงครั้งที่ 1)

เรื่อง : การใช้ยาอย่างสมเหตุผล (Rational drug use)

วันที่ : 27 ตุลาคม 2566

แผนก : กลุ่มงานเภสัชกรรมฯ

แผนกที่เกี่ยวข้อง : ทุกแผนกที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาและ รพ.สต.

ผู้จัดทำ :

ธิดารณ สีลา

(นางรวิวรรณ สีลา)

ตำแหน่ง เภสัชกรชำนาญการ

(เลขานุการทีมระบบยา)

ผู้ทบทวน :

สิทธิพงษ์ อติลา

(นายสิทธิพงษ์ อติลา)

ตำแหน่ง เภสัชกรชำนาญการพิเศษ

(หัวหน้ากลุ่มงานเภสัชกรรมฯ)

ผู้อนุมัติ :

ไพศาล พลโลก

(นายไพศาล พลโลก)

ตำแหน่ง นายแพทย์ชำนาญการ รักษาการในตำแหน่ง

ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเรณูนคร

	วิธีปฏิบัติเลขที่ : WI-PTC-006-00-09.65	ผู้จัดทำ : กลุ่มงานเภสัชกรรมฯ
	เรื่อง : การใช้ยาอย่างสมเหตุผล (Rational drug use)	หน้า : 1/4

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้บุคลากรทางการแพทย์สามารถใช้อย่างสมเหตุผล ตามโครงการโรงพยาบาลส่งเสริมการใช้ยาอย่างสมเหตุผล (Rational Drug Use Hospital; RDU Hospital)

ขอบเขต : เน้นการใช้ยาอย่างสมเหตุผลในการรักษาผู้ป่วย โดยดำเนินการเป็นทีมสหสาขาวิชาชีพ

ผู้รับผิดชอบ :

1. คณะกรรมการระบบยา เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน
2. แพทย์ และ/หรือบุคลากรทางการแพทย์สาขาอื่น เป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องโรค การรักษา และการใช้ยา แก่บุคลากรในโรงพยาบาลเรณูนคร และรพ.สต. เครือข่าย
3. แพทย์ พยาบาล หรือเจ้าหน้าที่หน่วยบริการปฐมภูมิ ตรวจรักษาผู้ป่วยตามแนวทางการใช้ยาปฏิชีวนะตามโครงการ
4. เภสัชกร เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลการใช้ยา

คำจำกัดความ :

การใช้ยาอย่างสมเหตุผล (Rational drug use): การใช้ยาโดยมีข้อบ่งชี้ เป็นยาที่มีคุณภาพ มีประสิทธิผลจริง สนับสนุนด้วยหลักฐานที่เชื่อถือได้ ให้ประโยชน์ทางคลินิก เหนือกว่าความเสี่ยงจากการใช้ยาอย่างชัดเจน มีราคาเหมาะสม คุ่มค่าตามหลักเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข ไม่เป็นการใช้ยาอย่างซ้ำซ้อน คำนึงถึงปัญหาเชื้อดื้อยา เป็นการใช้ยาในกรอบบัญชียาฯ อย่างเป็นขั้นตอนตามแนวทางพิจารณาการใช้ยา โดยใช้ในขนาดที่พอเหมาะกับผู้ป่วยบริการในแต่ละกรณี ด้วยวิธีการให้ยาและความถี่ในการให้ยาที่ถูกต้องตามหลักเภสัชวิทยาคลินิก ด้วยระยะเวลาการรักษาที่เหมาะสม ผู้รับบริการให้การยอมรับและสามารถใช้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง กองทุนในระบบประกันสุขภาพหรือระบบสวัสดิการสามารถให้เบิกจ่ายยานั้นได้อย่างยั่งยืน เป็นการใช้ยา

	วิธีปฏิบัติเลขที่ : WI-PTC-006-00-09.65	ผู้จัดทำ : กลุ่มงานเภสัชกรรมฯ
	เรื่อง : การใช้ยาอย่างสมเหตุผล (Rational drug use)	หน้า : 2/4

ที่ไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้รับบริการทุกคนสามารถใช้นั้นได้อย่างเท่าเทียมกันและไม่ถูกปฏิบัติเสวที่สมควรได้รับ

ยาปฏิชีวนะ (Antibiotic) : เป็นยาที่มีฤทธิ์ในการฆ่าเชื้อหรือยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรีย ไม่มีฤทธิ์ต่อเชื้อไวรัส ไม่มีผลต่อโรคภูมิแพ้ จึงไม่ช่วยให้โรคจากเชื้อไวรัสหรือภูมิแพ้หายเร็วขึ้นหรือมีอาการดีขึ้นแต่อย่างใด รวมทั้งไม่ช่วยป้องกันโรคแทรกซ้อนจากโรคเหล่านั้น

ตัวชี้วัด :

1. ร้อยละการใช้ยาปฏิชีวนะในโรคติดเชื้อที่ระบบการหายใจช่วงบนและหลอดลมอักเสบเฉียบพลันในผู้ป่วยนอก ระดับโรงพยาบาล
2. ร้อยละการใช้ยาปฏิชีวนะในโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลันในผู้ป่วยนอก ระดับโรงพยาบาล
3. ร้อยละการใช้ยาปฏิชีวนะในบาดแผลสดจากอุบัติเหตุ ระดับโรงพยาบาล
4. ร้อยละการใช้ยาปฏิชีวนะในหญิงคลอดปกติครบกำหนดทางช่องคลอด ระดับโรงพยาบาล
5. ร้อยละของผู้ป่วยความดันสูง (Essential hypertension) ที่ใช้ RAS blockade (ACEI/ ARB/ Renin inhibitor) 2 ชนิดร่วมกันในการรักษาภาวะความดันเลือดสูง
6. ร้อยละของผู้ป่วยนอกโรคเบาหวานที่ใช้ยา metformin เป็นยาชนิดเดียวหรือร่วมกับยาอื่นเพื่อควบคุมระดับน้ำตาล โดยไม่มีข้อห้ามใช้
7. ร้อยละของผู้ป่วยที่มีการใช้ยาในกลุ่ม NSAIDs ซ้ำซ้อน
8. ร้อยละของผู้ป่วยนอกโรคไตเรื้อรังระดับ 3 ขึ้นไปที่ได้รับยา NSAIDs
9. ร้อยละของผู้ป่วยนอกโรคหืดที่ได้รับยา inhaled corticosteroid
10. ร้อยละของผู้ป่วยนอกสูงอายุที่ใช้ยากลุ่ม long-acting benzodiazepine ได้แก่ chlordiazepoxide, diazepam, dipotassium chlorazepate
11. จำนวนสตรีตั้งครรภ์ที่ได้รับยาที่ห้ามใช้ ได้แก่ยา Warfarin หรือ Statins หรือ Ergots เมื่อรู้ว่าตั้งครรภ์แล้ว
12. ร้อยละครั้งบริการ (visit) ผู้ป่วยเด็ก ที่ได้รับการวินิจฉัยเป็นโรคติดเชื้อของทางเดินหายใจ และได้รับยาต้านฮิสตามีนชนิด non-sedating

	วิธีปฏิบัติเลขที่ : WI-PTC-006-00-09.65	ผู้จัดทำ : กลุ่มงานเภสัชกรรมฯ
	เรื่อง : การใช้ยาอย่างสมเหตุผล (Rational drug use)	หน้า : 3/4

13. ร้อยละการใช้ยาปฏิชีวนะในโรคติดเชื้อที่ระบบการหายใจช่วงบนและหลอดลมอักเสบเฉียบพลันในผู้ป่วยนอก ระดับ รพ.สต.(RI - PCU)
14. ร้อยละการใช้ยาปฏิชีวนะในโรคอุจจาระร่วงเฉียบพลันในผู้ป่วยนอก ระดับ รพ.สต. (AD - PCU)
15. ร้อยละของรพ.สต.ที่มีอัตราการการใช้ยาปฏิชีวนะในโรค Respiratory Infection และ Acute Diarrhea \leq ร้อยละ 20 ทั้ง 2 โรค (RUA PCU)

รายละเอียดขั้นตอนการปฏิบัติงาน :

1. จัดตั้งคณะกรรมการเภสัชกรรมและการบำบัด (PTC) ตรงตามหลักการ (principle) ที่ระบุไว้ในองค์การอนามัยโลก โดยมีเป้าหมาย (goal) วัตถุประสงค์ (objective) หน้าที่ (duty) และบทบาท (role) ตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก ได้แก่
 - บริหารจัดการให้สถานพยาบาลมีรายการเท่าที่จำเป็น สอดคล้องกับปัญหาการเจ็บป่วยของประชาชน และไม่มีรายการยาซ้ำซ้อน
 - คัดเลือกยาโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่เชื่อถือได้ โดยพิจารณาจากประสิทธิภาพ ความปลอดภัย ความสะดวกในการใช้ การหาได้ง่าย (availability) คุณภาพของยา ราคา ความคุ้มค่า และความสามารถในการจ่ายของสังคม
 - รายการยาสอดคล้องกับบัญชียาหลักแห่งชาติ
2. ตรวจสอบติดตาม (monitor) การใช้ยาที่ไม่สมเหตุผล
3. จัดทำระบบและกลไกที่ช่วยส่งเสริมการใช้ยาอย่างปลอดภัย ได้แก่
 - การแสดงค่า eGFR ภาวะการตั้งครรภ์/การให้นมบุตร การแพ้ยา ให้ปรากฏชัดเจนบน OPD card และ/หรือบนหน้าจอภาพการสั่งใช้ยาของแพทย์, จอภาพการจัดยาของเภสัชกรและจอภาพการปฏิบัติงานของพยาบาล
 - การแจ้งเตือนปัญหาการใช้ยาด้วยระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เช่น fatal หรือ contraindicated drug interaction, ยาที่ห้ามใช้หรือควรปรับขนาดยา เมื่อไตทำงานลดลงอย่างมาก การใช้ยาซ้ำซ้อน การได้รับยาเกินขนาด เป็นต้น
 - การแจ้งเตือนค่าวิกฤตทางห้องปฏิบัติการ เช่น ค่า INR เป็นต้น
4. การปรับปรุงผลึกยา จัดทำผลึกยาเสริม และการให้ข้อมูลยาแก่ผู้ป่วย
5. การจัดทำและการจัดหาเครื่องมือจำเป็นเพื่อการใช้ยาอย่างสมเหตุผล

	วิธีปฏิบัติเลขที่ : WI-PTC-006-00-09.65	ผู้จัดทำ : กลุ่มงานเภสัชกรรมฯ
	เรื่อง : การใช้ยาอย่างสมเหตุผล (Rational drug use)	หน้า : 4/4

6. การสร้างความตระหนักรู้ด้านการใช้ยาอย่างสมเหตุผลแก่บุคลากรในโรงพยาบาล
ตลอดจนประชาชนผู้รับบริการ
7. การดูแลด้านยาเพื่อความปลอดภัยของประชากรกลุ่มพิเศษ
8. การสร้างเสริมจริยธรรมในการสั่งใช้ยา

เอกสารอ้างอิง :

เภสัชกรหญิงพรพิมล จันทร์คุณภาส และคณะ. การพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service Plan) สาขาพัฒนาระบบบริการให้มีการใช้ยาอย่างสมเหตุผล (Service Plan : Rational Drug Use). สำนักบริหารการสาธารณสุข. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพฯ. 2559